

ΟΙ ΕΞΟΡΙΣΤΟΙ ΤΗΣ ΑΛΟΠΟΛΕΩΣ.

ΚΕΦΑΛ. ΙΗ'.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

Ἀμπράν τινα τοῦ μαΐου ἡμέραν, τοῦ ἔτους 1732, διαβάτης τις ἐλθὼν ἐστάθη ἐμπροσθεν τῆς θύρας τῆς Βαρβάρας. Ἐνῶ δὲ αὐτὴ προσέφερεν εἰς τὸν ξένον τεμάχιον ἄρτου οὗτος ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ κόλπου του φάκελλον, τὸν ὁποῖον εἶχε καλῶς κεκρυμμένον ὑπὸ τὸ ἔνδυμά τον, καὶ ταχέως ἔθεσεν ὑπὸ τῆς πλησίον του εὐρισκόμενον ἀχυρόστρωμα. «Ὁ Ἰωάννης καὶ οἱ ἀδελφοί σου» ἐψιθύρισε ἀναχωρῶν, «τοὶ πέμπουσι τὴν ἀγάπην των.» Ἡ Βαρβάρα λαβοῦσα τὸν φάκελλον καὶ τὸ βρέφος τῆς ἀπεσύρθη εἰς κρύφιον μέρος καὶ ἐκεῖ ἀποκοιμίσασα τὸ παιδίον ἤνοιξε μὲ τρέμουσαν χεῖρα τὸν φάκελλον, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου εὗρε πολλὰς ἐπιστολάς γεγραμμένας κατὰ διαφόρους ἡμερομηνίας ὡς ἑπεται.

«Κάουφ-Βατέρη 28 δεκεμβρίου 1731.

»Εἶθε ὁ Θεὸς νὰ σὲ εὐλογήσῃ, ἀκριβὴ μου Βαρβάρα! Ἄν μάθω ὅτι σὺ, τὸ παιδίον καὶ ἡ μητέρα μας εἶσθε καλὰ θὰ χαρῶ ἐκ καρδίας. Ἐγὼ, ὁ Φραγκίσκος καὶ ὁ Ἰωσήφ εἴμεθα, δόξα τῷ Θεῷ, ὑγιεῖς καὶ εὐρωστοί, καὶ τοι ὑπεφέρομεν πολὺ ἐκ τοῦ ψύχους, τῆς πείνης καὶ τῶν κακῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ τώρα διάγομεν καλλίτερον. Θὰ σοὶ διηγηθῶ ὅσον δύναμαι καλῶς πάντα ὅσα ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου μᾶς συνέβησαν. Βέβαια θαυμάζεις ὅτι ἔμαθον νὰ γράφω οὕτω τακτικῶς ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἔχει οὕτως. Οἱ καλοὶ ἄνθρωποι μετὰ τῶν ὁποίων συγκατοικῶ ἔγραψαν κατὰ ἐπιθυμίαν μου, ὅσα ἀναγινώσκεις. Τοιοῦτοτρόπως δὲ θὰ συνομιλῶ μαζὺ σου ἅμα ὡς ἀπαντῶ χριστιανικὰς καρδίας. Ὡ! μόνον ἂς εἰξεύρα πῶς ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ θὰ φθάσῃ εἰς χεῖράς σου! Ἀλλὰ πιστεύω ὅτι ὁ Θεὸς θὰ μοὶ παρέξει τὸ μέσον νὰ σοὶ τὴν πέμψω. Πρέπει νὰ εἰξεύρῃς ὅτι ὅταν τόσον ἀνελπίστως καὶ ἀποτόμως μᾶς ἐξέβαλον, χωρὶς νὰ δυνηθῶ νὰ ἀποχαιρευθῶ σὲ καὶ τὸν μικρόν μου Πέτρον, ἡ καρδιά μου σχεδὸν ἔλιωσε ἀπὸ τὴν θλίψιν μου. Ὁ Φραγκίσκος καὶ ὁ Ἰωσήφ ταχύτερον ἠσύχασαν. Εἶχον πολὺ νὰ

ἐπασχοληθῶσι μὲ τὸν κύνα των, παύοντες τὴν ρεῦσιν τοῦ αἵματος καὶ δένοντες τὴν πληγὴν του μὲ τὰ μανδύλια των ἀφοῦ ὁ κακὸς ἀξιωματικὸς τὸν ἐκτύπησε μὲ τὴν μάχαιράν του. Προσέτι ὀλίγον ὑπέφερον ἀπὸ τὸ διαπεραστικὸν τοῦ νοεμβρίου ψύχος, διότι ἐθερμαίνοντο μὲ τὸν κύνα τὸν ὁποῖον ἐσῆκωνον ἐναλλάξ, ἀρνούμενοι νὰ τὸν ἀφήσωσι καὶ ἀκόμη ὅταν τοῖς ἔλεγον νὰ τὸν σηκώσω καὶ ἐγώ.

Ἐνίοτε ἐφθάναμεν ἀριθμὸν τινα ἐξορίστων καὶ ἄλλοτε ἄλλοι ἐφθانون ἡμᾶς ὥστε ὁ ἀριθμὸς μας ἀδιακόπως ἠϋξανε. Ὅλοι οὗτοι ἦσαν πτωχοὶ ἐργατικοὶ ἄνθρωποι, ὑπηρέται καὶ παιδία, σχεδὸν γυμνοὶ ὅπως καὶ ἐγώ. Ἐν τούτοις ἐπαρηγορούμεθα ὅτι δὲν εἴμεθα μόνον ἡμεῖς ἐξορίστοι, καὶ τοι ὁμολογῶ ὅτι τὸ τοιοῦτον αἶσθημά μας δὲν ἦτο καλόν. Σημείωσε ὅμως ὅτι μαζὺ μας ἦλθον καὶ ἑκατὸν ἐβδομήκοντα ἄνθρωποι θεληματικῶς, οἱ ὁποῖοι, καὶ τοι φίλοι τῶν παπάδων, πικρῶς παρεπονοῦντο κατὰ τῆς ἀδικίας, ἣτις μᾶς ἐγένετο. Οὕτως ἐφθάσαμεν εἰς Ἀλόπολιν ἀργὰ τὸ ἑσπέρας. Ἐδῶ ἀληθῶς ἠρχίσαμεν νὰ δοκιμάζωμεν στερήσεις καὶ κακουχίας. Διὰ καταλύματα μᾶς ἐδόθησαν ψυχροὶ καὶ ἀθλιοὶ σταῦλοι, ὅπου ἐπὶ σκληρῶν σανίδων μὲ κενοὺς στομάχους καὶ ἄνευ σκεπάσματος ἀφέθημεν νὰ παγώσωμεν. Εἶτε ἀπὸ φόβον εἶτε ἀπὸ μῖσος οὐδεμίᾳ ψυχῇ προσέφερεν εἰς ἡμᾶς τεμάχιον ἄρτου, διὰ τὸ ὁποῖον εἶθε ὁ Θεὸς νὰ συγχωρήσῃ αὐτούς. Ἀλλὰ γραῖά τις γυνή, παρατηρήσασα ὅτι εἶχον γυμνὴν τὴν κεφαλὴν, (ἐπειδὴ ἔχασα καθ' ὁδὸν τὸ κάλυμμα μου) μοὶ ἔφερε κρυφίως παλαιὰν φανάκην, κατατρυπημένην, τὴν ὁποίαν οὐτ' ἐγὼ εἰξεύρω ποῦ τὴν εὗρεν. Ἡὐλόγησα αὐτὴν διὰ ταύτην τῆς τὴν συμπάθειαν. Κατεσκεύασα εἶδος σκεπάσματος κάπας ἀπὸ χονδρότσουλον, τὸ ὁποῖον κάπως μὲ προεφύλαξεν ἀπὸ τὸ ψύχος τῆς νυκτός, καὶ ἐπειδὴ εἴμεθα στρωμένοι ὡς ἀρέγγαι τὴν ἀπερῶσα-

μεν καλά. Ὁ κύων ἐθέρμαινε τοὺς ἀδελφούς σου καὶ οὕτως ἐπλήρωνεν αὐτοὺς διὰ τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ φροντίδας των. Ἐν τούτοις δὲν ἠδυνήθη νὰ κλείσω ἄματι, διότι ἀδιακόπως παρουσιάζεσο ἐνώπιόν μου μὲ τὸ βρέφος μας. Τότε ἐνεθυμήθη πόσον θαυμασίως ὁ λόγος ἐκεῖνος τοῦ Κυρίου ἐπλήρωνετο καὶ εἰς ἡμᾶς, ὁ λόγος ὁ λέγων ἀπροσεύχασθε ἵνα μὴ ἡ φυγὴ ἡμῶν γίνῃ ἐν ὥρα χειμῶνος ἢ σαββάτου. » Δὲν ἦτο χειμῶνα καὶ ἐν παραμονῇ σαββάτου; Τίς ἐπίστειεν ὅτι αἱ λέξεις αὗται θὰ ἐπληροῦντο καὶ εἰς ἡμᾶς; Οἱμοὶ δὲν δύναμαι νὰ σὲ τὸ κρύψω ἀλλὰ σοὶ τὸ λέγω μετὰ πόνου ψυχῆς· τριάκοντα ἐξ ἡμῶν τόσον ἠδυνάθησαν ἀπὸ τὴν θλίψιν ὥστε ἠρνήσαντο τὴν πίστιν. Εἶθε ὁ Θεὸς νὰ μὴ στήσῃ αὐτοῖς ταύτην τὴν ἀμαρτίαν. Τὴν ἀκόλουθον πρωίαν μᾶς ἔβαλον εἰς πλοῖα διὰ νὰ μᾶς καταβιάσῃ διὰ τοῦ Σάλτσα. Μὲ τεθλιμμένα βλέμματα ἐβλέπομεν διὰ τελευταίαν φορὰν τὰ προσφιλή μας ὄρη· καὶ ἀφοῦ ἀπεχαιρετήσαμεν τὴν ὑπερήφανον πόλιν καὶ τοὺς σκληροὺς κατοίκους τῆς, ἐκαθήσαμεν ὁ εἰς πλησίον τοῦ ἄλλου· διότι ὁ ἀὴρ τοῦ ποταμοῦ ἦτο πολὺ διαπεραστικός. Ἀκολούθως παρηγορήσαμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ψάλλοντες τὸν ὕμνον τοῦ εὐσεβοῦς ποιητοῦ, μας τὸν ἀρχίζοντα οὕτως·

Εἰς δεινὴν ἐξορίαν ὑπάγω,
Ἐξορίαν δι' ἔργον Κυρίου.
Διωγμένον τυράννων διάγω
Δι' ἀγάπην τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ.

Ἐποφέρω· πλὴν πόσα, Σωτήρα,
Δὲν ὑπέστης καὶ σὺ ἐκ τοῦ κόσμου;
Δός μοι, δός μοι τὴνθεῖαν σου χεῖρα,
Ἔσο βράχος καὶ σκέπη καὶ φῶς μου.

Τὸν σταυρὸν νὰ σηκῶν βοήθει
Κ' εἰς τὰ ἔργη σου πάντα νὰ τρέχω
Θέρμαινέ μου τ' ἀδύνατα στήθη
Θέρμαινέ τα ἐντός μου νὰ σ' ἔχω.

Αἱ ὄχθαι καὶ τὰ ὄρη ἀντήχουν εἰς τὴν φωνὴν τῆς μελωδίας μας, ἡμεῖς δὲ ἐψάλλομεν ἕως οὗ οἱ στρατιῶται μᾶς ἐπέβαλον σιωπὴν. Ἐφθάσαμεν ἀνευ δυσαρέστου συμβάντος εἰς Διτμαριγγένην καὶ Θαῖσενδρόρρην, ὅπου ἐμείναμεν ἀπρακτοὶ δέκα καὶ ὀκτὼ ἡμέρας, καθ' ἃς εἴμεθα ὑπόχρεοι νὰ προμηθευώμεθα μόνοι μας τὰ πρὸς ζωῆς ἀρκείαν μας.

Συνέβη νὰ ἔχω τρία φοιρίνια μαζὴ μου τὰ ὁποῖα εἶχα πάρει διὰ νὰ πληρώσω τὰ δικαιώματα τοῦ δικαστηρίου. Εἶχα προσέτι μαζὴ μου καὶ ἡμικεκαυμένην τινὰ ἀγίαν Γραφήν, τὴν ὁποίαν ἤρπασα ἀπὸ τὰς φλόγας ἐν Βερφένῃ. Ἐμείναμεν τόσον πολὺν καιρὸν εἰς τὸν τόπον τοῦτον διότι μᾶς ἐμπόδιζον νὰ διαβῶμεν τὰ βαβαρικά σύνορα ἀνευ τῆς ρητῆς ἀδείας τοῦ Ἐλέκτορος. Λέγεται ὅτι πολὺ εὐχαρίστως ἐδόθη αὕτη ἡ ἀδεία. Πρέπει νὰ ὁμολογήσω ὅτι δὲν ἐδοκιμάσαμεν θλίψιν ἀφοῦ διέβημεν τὰ ὄρη τῆς Ἀλοπόλεως καὶ εἰσῆλθον εἰς ἐδαφος βαβαρικόν.

Ἐβαδίσσαμεν κατευσπεσμένοι, καθότι ὁ ἐπιτετραμμένος νὰ μᾶς συνοδεύσῃ μέχρι τέλους τῆς ὁδοπορίας μας, κάποιος κύριος Μένιγγεν, ἐκέντα ἀδιακόπως τὸν ἵππον του. Ἐν τούτοις ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς Κάουφβαϊέρνην ἦτο σκοτεινὰ καὶ εἶχον κλεισθῆ αἱ πύλαι τῆς πόλεως. Ἐκεῖ ἐστάθημεν ἀκόποι καὶ πολὺ ὑποφέροντες μετὰ τὴν βιαιάν ὁδοπορίαν μας. Τέλος διὰ νὰ παρηγορηθῶμεν ἠρχίσασμεν νὰ ψάλλωμεν «Φρούριον ἰσχυρόν εἶναι ὁ Θεὸς μας». Οἱ τόνοι οὗτοι τῆς φωνῆς μας ἀκουόμενοι μακρόθεν ἐν τῇ ἡσυχίᾳ τῆς νυκτός, ἤγγισαν τὰς καρδίας τῶν κατοίκων, ὅτινες ἀμέσως μᾶς ἠνοιξαν τὰς πύλας τῆς πόλεως των. Ψάλλοντες εἰσῆλθομεν εἰς τὴν πόλιν ὅπου ὑπεδέχθησαν ἡμᾶς μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων. Πόσα δάκρυα ἔχυσαν αἱ ἀγοθαὶ ἐκεῖναι ψυχαὶ ἀκούουσαι τὰ δεινοπαθήματά μας, καὶ μάλιστα βλέπουσαι τὰ μικρά μας παιδιά μελανὰ ἀπὸ πείναν καὶ ψύχος. Πολὺ θλιβεράν προσέτι ἐντύπωσιν τοῖς ἔκαμον τὰ φορέματά μας, τὰ ὁποῖα ἦσαν τόσον ἀκατάλληλα διὰ τὴν ἐποχὴν. Περὶσσότερον παντὸς ἄλλου ἐγὼ ἐπέσυρον τὴν προσοχήν των. Καὶ τῷ ὄντι πρέπει τὸ ἐξωτερικόν μου νὰ ἦτο πολὺ περιέργον μὲ τὸ χονδρότσουλόν μου, « Ἄς πράττωμεν τὸ καλὸν πρὸς πάντας, ἀλλὰ κυρίως πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως! » εἶπέ τις καλοενδεδυμένος εὐγενὴς, καὶ ἄμα μὲ εἶδεν, ἐκβαλὼν τὴν γοῦνάν του προσέφερεν αὐτὴν εἰς ἐμὲ ζητήσας τὸ παλαιότσουλόν μου. Ἀφοῦ τὸ ἔλαβεν ἔτρεξε ξεσκούφωτος μὲ τὴν χαρὰν ὅσην ἠσθανόμην καὶ ἐγὼ διὰ τὴν ἀνταλλαγὴν. Ὁ εὐγενὴς ἐκεῖνος μὲ διεβεβαίωσεν ὅτι θὰ φυλάξῃ τὸ σκέπασμά μου ἐκεῖνο ὡς ἐνθύμημα. Μετ' ὀλίγον ἔπειτα ὠραία καὶ δειλὴ νεανὶς μοὶ ἔφερε θερμόν τι

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Ἐκ πάντων τῶν ἐν Σμύρνη δημοσίων κοινωφελῶν καταστημάτων, τὸ μέλλον νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀνωτάτη βαθμὶς τοῦ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν πολιτισμοῦ, εἶναι, καθ' ἡμᾶς, τὸ διπλοῦν τοῦτο τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς παράρτημα.

Εἰς τὰ πεπολιτισμένα τοῦ κόσμου μέρη τοὺς μᾶλλον θαυμασίους καρποὺς ἐπέφερον καὶ ἐπιφέρουσι τὰ τοιοῦτου εἶδους καταστήματα· ἄτινα, ὡς μεγάλοι καὶ ἀκένωτοι ἀποθήκαι παντοίων γνώσεων, ἀφίνουσι νὰ ρέωσιν ἐξ αὐτῶν ποταμοὶ φωτός. Διὰ τοῦτο, τὰ μεγάλα καὶ πλούσια ἔθνη, οὔτε χρημάτων οὔτε κόπων φείδονται, πρὸς ἴδρυσιν καὶ συντήρησιν καὶ τελειοποίησιν αὐτῶν διὰ τοῦτο καὶ τὰς πολυπληθεῖς καὶ ἐξ ἑκατομμυρίων τόμων βιβλιοθήκας αὐτῶν ἀδιακόπως ἐτι μᾶλλον πλουτίζουσι, καὶ εἰς τὰ ἀπέραντα αὐτῶν μουσεῖα καθ' ἑκάστην προσθέτουσι νέας συλλογὰς διὰ τοῦτο καὶ πόλεις ἀρχαίας καὶ ἐπὶ αἰῶνας πολλοὺς τεθαμμένας ἀνασκάπτουσι καὶ εἰς φῶς φέρουσι, καὶ ἐπιστήμονας πανταχοῦ τῆς γῆς πέμπουσι, καὶ ἐκ πάντων τῶν ἔργων τῆς τέχνης καὶ τῶν προϊόντων τῆς φύσεως συλλογὰς ποιοῦσιν. Ἡμεῖς βεβαίως θὰ ἀργήσωμεν νὰ φθάσωμεν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ἀλλὰ ἀρχὴ τὸ ἡμισυ τοῦ παντός. Οὐδὲν ἔργον δύναται νὰ ἐκτελεσθῇ ἂν πρῶτον δὲν ἀρχίσῃ· ἄμα ὁμως ἀρχίση εἶναι καὶ ἐλπίς ὅτι μέλλει νὰ τελειωθῇ. Ἄν μάλιστα λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὸ ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ ἐν λόγῳ καταστήματος ὀλιγοχρόνιον καὶ τὰς κατ' αὐτὸ γιγαντιαίας προόδους, οὐ μόνον αἱ ἐλπίδες ἡμῶν μεγαλοποιῶνται, ἀλλὰ καὶ τὶς θαυμασμὸς καταλαμβάνει ἡμᾶς. Ἡ Βιβλιοθήκη καὶ τὸ Μουσεῖον τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς μόλις ἄγουσι τὸ δεύτερον ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῶν ἔτος· καὶ ὁμως διὰ τοῦ ἀκαμάτου ζήλου ὀλίγων ἀνδρῶν, τῶν ἀκουράστων αὐτῶν ἐφόρων, καὶ τῆς γενναιοδωρίας ὀλίγων πολιτῶν, ἡ μὲν Βιβλιοθήκη ἀπὸ 3,000 τόμων, εὗς ἐν ἀρχῇ εἶχεν, ἤδη ἀριθμεῖ περὶ τὰς 11,000, ἐν οἷς καὶ χειράγραφα σπάνια· τὸ δὲ Μουσεῖον ἐκ τοῦ μὴ δεινῶς ἤδη κατέχει μεγάλην καὶ ἐκλεκτὴν συλλογὴν ἀρ-

ΔΥΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑΙ ΛΙΘΕΙΣ

Ἐπάρχουσι δύο τινὰ φανερούμενα ὑπὸ δύο λίθων ἐπὶ τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος πρέπει πολὺ νὰ σκέπτεται καὶ νὰ μεριμνᾷ. Τὸ μὲν τούτων εἶναι ὁ Χρόνος, τὸ δὲ ἡ Αἰώνιος ἔτις. Ὁ ΧΡΟΝΟΣ, καθότι ταχέως παρέρχεται καὶ ἐλευθερῶνται· ἡ δὲ Αἰωνιότης δὲ οὐδέποτε ἔχει τέλος.

χαίων νομισμάτων, πρὸ πάντων μικρασια-
νῶν· 105 μαρμαρίνους ἐπιγραφάς· πολλὰ
ἀνάγλυφα, ἀγάλματα, ἀγαλμάτια, κεφαλᾶς,
λυχνίας κεραμίλους, δοχεῖα, μεταλλίλους ἀρ-
χαιότητος, πλουσίαν συλλογὴν ἀρχαίων
σταθμῶν κ.τ.λ. Τί ἄλλο δηλοῖ ἡ Θουμασία
αὕτη πρόδος, εἰμὴ ὅτι φθάνει νὰ θέλωμεν
καὶ τὰ πάντα κατορθοῦμεν; Ἀφοῦ ὀλίγοι
μόνον ἐξ ἡμῶν εἰς τόσον ὀλίγον διάστημα
χρόνου κατώρθωσαν νὰ καταρτήσῃσι βιβλι-
θήκην ἐξ ὑπερμυρίων τόμων, καὶ μουσεῖον
ἐκ τοιούτων συλλογῶν, τί δὲν θὰ γίνῃ, ἂν
πάντες συνεισφέρωμεν τὸ κατὰ δύναμιν; Ὡ-
στε, ἂν μένωμεν ὀπίσω ἀπὸ ἄλλα ἔθνη, δὲν
μένομεν διότι λείπει ἀπὸ ἡμᾶς ἡ δύναμις,
ἀλλὰ διότι λείπει ἡ θέλησις. Τελευτῶντες
τὰ ὀλίγα ταῦτα, πρῶτον μὲν εὐχόμεθα ὡ-
στε ὅσοι λέγουσιν ὅτι ἀγαπῶσι τὴν πατρί-
δα νὰ μὴ τὸ φανερωσὶ μόνον μὲ λέξεις ἀλ-
λὰ καὶ μὲ ἔργα· καὶ ἀκαλοῦτως συγχαίρον-
τες δημοσίᾳ τοὺς ἐφόρους τῆς Βιβλιοθήκης
καὶ τοῦ Μουσείου προσφέρωμεν αὐτοῖς τὸν
φόρον τῆς εὐγνωμοσύνης μας.

ΧΡΟΝΟΙ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟΙ

Καταγορίζοντες τὴν κάτωθι πραγματείαν, ἐπιδο-
θεῖσαν ἡμῖν ὑπὸ τοῦ νεοῦ ἐπιμελητοῦ τῆς Βιβλι-
οθήκης καὶ τοῦ Μουσείου, καὶ περιλαμβάνουσαν πε-
ριγραφὴν παλαιῶν τινῶν λιθίνων ἐργαλείων, καλὸν
κρίνομεν νὰ προτάξωμεν δύο δικασφιστικὰς παρα-
τηρήσεις.

Πρῶτον εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ ἱστορία πάσης χῶ-
ρας ἀρχίζει ἀπὸ ἐποχὴν τινὰ πρὸ τῆς ὁποίας αἱ ἐκ
τῆς χώρας ταύτης εἰδήσεις εἶναι πολὺ συγκεχυμέναι
ἢ μᾶλλον ἐλλείπουσιν. Οἱ πρὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης
χρόνοι, καλούμενοι χρόνοι προϊστορικοί, σπανι-
σσότερα συμπέτουσιν εἰς δύο διαφόρους χώρας· ἐν
ἄλλοις λόγοις ἐκάστη χώρα ἔχει ἰδίους προϊστορι-
κοὺς χρόνους. Οὕτως ὅτε ἡ Ἑλλάς διετέλει εἰς τὴν
προϊστορικὴν αὐτῆς ἐποχὴν, ἡ Αἴθιοπτος, ἡ Ἀσσυ-
ρία, καὶ ἄλλαι χώραι εἶχον πολὺ προχωρήσει ἐντὸς
τῶν ἱστορικῶν αὐτῶν χρόνων. Ὅτε δὲ ἡ Ἑλλάς ἐξ-
ετύλισσε τὴν μοναδικὴν αὐτῆς ἱστορίαν καὶ ἄνδρες
σοφοὶ καὶ μελίρρητοι ἔγραψον αὐτήν, αἱ πλείους τῆς
Εὐρώπης χώραι, αἱ σήμερον πεπολιτισμέναι, διετέ-
λουν εἰς τοὺς προϊστορικοὺς αὐτῶν χρόνους. Πρὸ τε-
τρακοσίων ἐτῶν ὀλόκληρος ἡ Ἀμερικὴ, ἡς πολλὰ
χώραι πρωτεύουσι σήμερον ὡς πρὸς τὴν παιδείαν,
ἦτο εἰς τοὺς προϊστορικοὺς αὐτῆς χρόνους. Πρὸ ἑκα-
τὸν ἐτῶν ἡ Πολυνησία, ἡς πολλὰ νῆσοι ἤδη ἔχουσι
πολλὰ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα, διετέλει εἰς τοὺς
προϊστορικοὺς αὐτῆς χρόνους. Καὶ σήμερον δὲ πολ-

λαὶ χώραι τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀμερικῆς,
τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ, καὶ ἰσως καὶ αὐτῆς τῆς Εὐ-
ρώπης, ὡς ἡ Λαπωνία, διατελοῦσιν εἰς τὴν προϊστο-
ρικὴν ἐποχὴν των.

Δεύτερον· Οἱ ἄνθρωποι καὶ εἰς τὴν ἱστορικὴν αὐτῶν
ἐποχὴν, ἀφοῦ δηλαδὴ ἄλλοι ἄνθρωποι κατοικοῦντες
τὴν αὐτὴν χώραν ἤρχισαν νὰ γράφωσι τὰ ἐν αὐτῇ
συμβαίνοντα, ἐξηκολούθουν μεταχειρίζομενοι πολλὰ
λιθινὰ ἐργαλεῖα, ὡς καὶ ἐτι σήμερον παρὰ πολλοῖς
λαοῖς τοῦτο φαίνεται, καὶ παρ' ἡμῖν δὲ αὐτοῖς. Παρ'
ἡμῖν εἰσέτι ὑπάρχουσιν ἐν χρήσει, πολλὰ λιθινὰ ἰγ-
δία, λιθινὰ τριπτήρια, καὶ λιθινὰ σταθμά. Ἐνθυ-
μούμεθα μάλιστα πρὸ ὀλίγων μόνον ἐτῶν σχεδὸν
πάντες οἱ ὀπωροπόλοι μεταχειρίζοντο σταθμὰ λιθι-
να, τὰ ὁποῖα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἦσαν χάλικες κα-
λῶς κατεργασμένοι, οὐχὶ ὅμως ὑπὸ ἀνθρωπίνης
χειρὸς ἀλλ' ὑπὸ τῆς δυνάμεως τοῦ ὕδατος κυλιόν-
τος καὶ προστριβόντος αὐτοὺς ἐπὶ ἄλλων λίθων. Τοι-
οῦτοι χάλικες διαφόρων μεγεθῶν καὶ χρωμάτων,
σχημάτων δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὡσειδῶν πεπι-
σμένων ἀπαντῶνται πολλοὶ εἰς τὰς κοίτας τῶν
χειμάρρων. Εἰς τὴν ἐκλογὴν τοιούτων χάλικων ὡς
σταθμῶν συμβαίνει οὐχὶ σπανίως τὸ βάρος αὐτῶν
νὰ ἴηαι μεγαλύτερον τοῦ ἀπαιτουμένου καὶ τότε
διὰ νὰ φερθῶσιν εἰς τὸ ζητούμενον βάρος προστρι-
βονται ἐπὶ ἄλλων πετρῶν ἐπιχουμένου καὶ ὕδατος.
Ἐκ τῆς προστριβῆς δὲ ταύτης οἱ χάλικες λαμβά-
νουσιν ἐνίοτε σχήματα δυνάμενα νὰ ἀπατήσῃσι καὶ
αὐτὸν τὸν ἐπιστήμονα. Ἐστῶσαν τὰ ὀλίγα ταῦτα
πρὸς γνῶσιν τῶν ἀναγνωστῶν καὶ πρὸς διδασκαλίαν
τινῶν ἀρχαιολόγων.

Η ΛΙΘΙΝΗ ΕΠΟΧΗ ΕΝ ΤΗ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

ὑπὸ

Α. Παπαδοπούλου τοῦ Κεραμῆως.

§ α'.

Κατὰ τὰς νεωτέρας ἐρεῦνας οἱ προϊστορικοὶ χρό-
νοι ἐκάστης χώρας διαίρουσιν κυρίως εἰς τρεῖς πε-
ριόδους. Καὶ πρώτη μὲν εἶναι ἡ λεγομένη λιθινὴ
ἐποχὴ, ὑποδιαιρουμένη εἰς παλαιολιθικὴν καὶ νεολι-
θικὴν. Εἰς παλαιολιθικὴν μὲν, διότι κατὰ ταύτην
οἱ ἄνθρωποι ὡς ὄργανα τῶν χειρωνακτικῶν αὐτῶν
ἐργασιῶν ἐχρῶντο λίθους ἀξέστους, ἀκατεργάστους
καὶ ἀνεπιτηδείους· εἰς νεολιθικὴν δὲ, διότι τὰ κατὰ
ταύτην λιθινὰ ἐργαλεῖα τῶν ἀνθρώπων ἦσαν μᾶλλον
ἐπιτετηθευμένα, ἐπεξεργασμένα καὶ εὐγενέστερα
τῆς παλαιολιθικῆς. Ὡς δευτέραν προϊστορικὴν ἐπο-
χὴν θέτουσι τὴν ὀρειχαλκίην, καθ' ἣν, παυθείσης
τῆς χρήσεως τοῦ λίθου, ἐν ταῖς χειρωνακτικαῖς τῶν
ἀνθρώπων ἐργασίαις ἤρξατο νὰ ἴηαι ἐν χρήσει ὁ ὀ-
ρειχαλκός. Ὡς τρίτη δὲ καὶ τελευταία τίθεται ἡ

ὀλίγας ἑκατονταετηρίδας πρὸ τῆς ἱστορικῆς ἀρξα-
μένη σιδηρᾶ καλουμένη ἐποχῆ. (1)

Πρὸς βεβαίωσιν δὲ τῆς διαίρεσεως τῆς ἀνθρωπί-
νης ἡλικίας ἐν τῇ προϊστορικῇ ἐποχῇ, μεταξὺ ἄλ-
λων ποικίλων τῆς ἡλικίας ἐκείνης ἀντικειμένων,
προβάλλονται καὶ λιθινὰ ἐργαλεῖα, σχήματος καὶ
τέχνης διαφόρου, εὐρισκόμενα καθ' ἅπασας σχεδὸν
τὰς ἡπείρους. Εἰσὶ δὲ ταῦτα τεράχια χάλικος, χρώ-
ματος ἐρυθροῦ, πρασίνου καὶ ἰδῶς μέλανος, ἀτινα
διὰ τῆς προστριβῆς οἱ πρῶτοι αὐτῶν κύριοι ἀπεσχη-
μάτιζον παρεμφερῆ πρὸς πελέκει, σμίλας κτλ. Κα-
τὰ τὴν ἀρχαιότητα ἡ τῶν περιέργων τούτων ἐρ-
γαλείων ἀρχικὴ χρῆσις δὲν ἦτο γνωστὴ· ἀλλ' οἱ
τῶν χρόνων ἐκείνων ἄνθρωποι ἐκάλουν αὐτὰ κεραύ-
νια, ἐπειδὴ πράγματι ἐνόμιζον ὅτι οἱ ποικιλόχροοι
καὶ ἐπιτετηθευμένοι οὗτοι χάλικες ἦσαν οἱ κατὰ τὴν
γῆν πιπτόμενοι κεραυνοί. Ἡ ἀρχαία αὕτη παράδο-
σις ἐπικρατεῖ εἰσέτι καὶ εἰς τινὰ μέρη τῆς Εὐρώπης
καθὼς καὶ ἐν Ἑλλάδι καὶ Μικρᾷ Ἀσίᾳ, ἐνθα μᾶ-
λιστα καὶ ἱμακτικῆς χάρις ἀποδίδεται εἰς αὐτὰ· διό-
τοι οἱ κατέχοντες τοιαῦτα φέρουσιν αὐτὰ ὡς φυ-
λακτῆρια ἐνδεχομένης κεραυνοβολίας.

Ἐκ χάλικων τοιούτων ἐγένοντο ἤδη παρατηρή-
σεις εὐφύεσταται, περὶ τοῦ ἐν τῇ προϊστορικῇ ἐπο-
χῇ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ πολλῶν μὲν χωρῶν ἰδίᾳ
δὲ τῶν κεντρικῶν καὶ τινῶν τῶν νοτιῶν τῆς Εὐρώ-
πης. Περὶ δὲ τοῦ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἀνθρωπί-
νου πολιτισμοῦ ἐν τε τῇ Ἀφρικῇ καὶ Ἑλλάδι ἐλά-
χιστα ἐγγράφησαν μέχρι τοῦδε, πολλῶν δὲ ἦττον
περὶ τοῦ ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ, τῇ περὶ τὸ ζήτημα
τούτο ἐπιπολαιότατα ἢ σχεδὸν εἰπεῖν οὐδόλως ἐρευ-
νηθεῖσθαι· διότι δὲν ἐσχηματίσθη εἰσέτι ἱκανῆς τις
συλλογὴ προϊστορικῶν ἀντικειμένων ἐκ διαφόρων
ταύτης μερῶν, ἵνα ὑποτοπᾶσθαι τις ἐντεῦθεν ὅτι καὶ
ἐν αὐτῇ τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἡ λιθινὴ ἐποχὴ ἤκμασεν
ἐν τῇ προϊστορικῇ ἐποχῇ καὶ ὅτι τοιοῦτόν τινα
πολιτισμὸν εἶχον οἱ ἀρχαιότατοι αὐτῆς κάτοικοι,
οἵτινες, ὡς πασίγνωστόν ἐστιν, ἦσαν οἱ Φρύγες. Μι-
κρὰ τις μόνον (συλλογῇ τετραυρῶν) λιθίνων ἐργα-
λείων, γενομένη ὑπὸ τοῦ κ. Καλβέτου ἐν Ἀκρδανελ-
λοῖς, καὶ τινες ἄλλαι, μικροῦ λόγου ἀξίαι, περι-
γράφησαν μέχρι τοῦδε. Ἀλλὰ πρὸς πλήρη καὶ ἀκρι-
βῆ τοῦ προκειμένου μᾶθησιν δὲν ἀρκοῦσι τὰ εὐτελεῖ
ταῦτα ψυχρά, ἀτινα ἐπ' ἐλάχιστον εὐχαριστοῦσι
τὸν ἐπιστήμονα. Ἐκ τούτων οὐδ' ἐπὶ μικρὸν μανθά-
νομέν τι τῶν ἀφορῶντων τὴν καθ' ὅλου προϊστορι-
κὴν ἀρχαιολογίαν τῆς Μικρᾷ Ἀσίᾳ, ἥτις ἀναμείβει
ἐν τῷ μέλλοντι τὰ πνεύματα ἐκείνα, ἀτινα τὸ ἐκ
ταύτης ἐνδιαφέρον οἶκον ἐνοήσαντες αὐθόρμητοι

(1) Ἡ διαίρεσις αὕτη τῶν προϊστορικῶν ἐποχῶν εἶναι
νῦν παρ' ἅπασιν σχεδὸν τοῖς ἀρχαιολόγοις παραδεδεμένη.
Ὡς πρὸς τὴν τελευταίαν δὲ μόνον ἐποχὴν διαφέρει τῆς
τοῦ Ἰωάννου Λουβὲν διαίρεσεως, ὅστις ἐν τῷ συγγράμ-
ματι αὐτοῦ «ὁ ἄνθρωπος πρὶν τῆς ἱστορίας», παραδέ-
χεται παλαιολιθικὴν, νεολιθικὴν καὶ ὀρειχαλκίην ἐποχὴν.

προσελεύσονται, ἵνα ἕκαστον τῆς χώρας ταύτης μέ-
ρος μετὰ τῆς δεούσης ἐπιστημονικότητος ἐξετάσῃσι
τε καὶ ἐρευνήσῃσι.

§ β'.

Ἐν τούτοις, ἐν τῷ μικρῷ τούτῳ ἀρθρῷ ἐπιλαμ-
βανόμεθα τῆς περιστάσεως νὰ γνωστοποιήσωμεν καὶ
ἡμεῖς ἐξήκοντα λιθινὰ ἐργαλεῖα, ἀτινα εἰσὶ μαρτύρια
τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ τῆς ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ
λιθίνης ἐποχῆς. Διατηροῦνται δὲ ταῦτα ἐν τῷ ἀρτι-
συστάτῳ ἀρχαιολογικῷ Μουσείῳ τῆς ἐν Σμύρνῃ
Εὐαγγελικῆς Σχολῆς, ὅπερ, μεταξὺ ἄλλων πολλῶν
σπουδαίων τε καὶ ἀξιολόγων ἀρχαιοτήτων τῆς Μι-
κρᾷ Ἀσίᾳ, δὲν ἐβράδυνε νὰ ἀποκτήσῃ καὶ συλλο-
γὴν τοιούτων ἀρχαιοτάτων τῆς χώρας ταύτης ἀντι-
κειμένων. Ἡ μικρὰ μὲν ἄλλ' ἀξιοσπούδατος αὕτη
συλλογὴ τοῦ Μουσείου τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς
πληροῦ, νομίζομεν, οὐκ ὀλίγον κενὸν ἐν τῇ λιθίνῃ
τῆς Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἐποχῇ, ἐνῶ, ὡς ἤδη ἐλέχθη, ἐνε-
κα τῶν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐλαχίστων αὐτῆς εἰδή-
σεων, εἰς νηπιώδη εἰσέτι εὐρίσκειται ἡ χώρα αὕτη
κατάστασιν.

Πρὸ τῆς περιγραφῆς αὐτῶν εἴπωμεν ὅτι ὀφείλο-
μεν νὰ ἀκολουθήσωμεν γεωγραφικὴν διαίρεσιν τῆς
εὐρέσεως ἐκάστου λιθίνου ἐργαλείου. Ἐπειδὴ δὲ κα-
τὰ τὴν ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν ἡ Μικρὰ Ἀσία δὲν
εἶχε πολυπληθεῖς, ὡς μεταγενέστερον, γεωγραφικὰς
διαίρεσεις, παραδεχόμεθα ἐνταῦθα τοιαύτας γενι-
κὰς γεωγραφικὰς διαίρεσεις δύο μόνον, τὴν Λυδίαν
λέγομεν, ἐν ἣ συμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ Αἰόλις καὶ
ἡ Ἰωνία καὶ ἡ Καρία κτλ., καὶ τὴν Φρυγίαν, ἥτις
κατὰ τὴν ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν συμπεριλαμβάνανε
ἅπαν τὸ νοτιανατολικὸν τμήμα τῆς Μικρᾷ Ἀσίᾳ.

Λυδία.— Ἡ συλλογὴ αὕτη λιθινὰ ἐργαλεῖα
τῆς Λυδίας περιλαμβάνει δέκα καὶ ἑπτὰ, ἐξ ὧν τρία
τῆς παλαιολιθικῆς ἐποχῆς. Ὡστε ἀναγνωρίζομεν ἐκ
τούτων ἐν τῇ προϊστορικῇ ἡλικίᾳ τῆς χώρας ταύ-
της καὶ παλαιολιθικὴν καὶ νεολιθικὴν ἐποχὴν. Τὰ
τῆς παλαιολιθικῆς ἐποχῆς εὐρέθησαν ἐν Τζιμόδασσι,
Σεβδίκῳ καὶ Ἀχτσὲ Καγιᾷ. Πρωτίστην τούτων τά-
ξιν κατέχει τὸ ἐν Τζιμόδασσι εὐρεθὲν, ὅπερ καταγέ-
γραπται ὑπ' ἀριθμὸν 60 τοῦ καταλόγου τοῦ Μου-
σείου. Τοῦτο εἶναι μέγα τι ἐργαλεῖον ἄμορρον μὲν
ἀλλὰ περίεργον διὰ τὴν δύναμιν τοῦ λίθου. Χρῶμα
αὐτοῦ μέλαν. Τοῦ αὐτοῦ χρώματος εἶναι ἐπίσης καὶ
τὸ ἐν Σεβδίκῳ εὐρεθὲν, καταγεγραμμένον ὑπ' ἀριθ.
24 καὶ σχῆμα ἔχον ἄμορρον· εἶναι δὲ πολὺπλευρον.
Τὸ δὲ εἰς Ἀχτσὲ Καγιᾷ ἀνακαλυφθὲν εἶναι
ἐπιμηκῆς τι ἐργαλεῖον, ἔχον σχῆμα πελέκειος καὶ
συνιστάμενον ἐκ λίθου νεφρίτου. Μήκος αὐτοῦ 0,075
μ. γαλλ. Ταῦτα τὰ λιθινὰ ἐργαλεῖα ἔχουσι μεγί-
στην ὁμοιότητα πρὸς τινὰ ἐν Δανίᾳ εὐρισκόμενα.

Ἐκ τῶν τῆς νεολιθικῆς ἐποχῆς λιθίνων ἐργαλει-
ων τῆς Λυδίας πέντε εὐρέθησαν ἐν Τράλλεσι, τέσσα-
ρα ἐν Σεβδίκῳ, τέσσαρα ἐν Σάρδεσι καὶ ἐν ἑν Ἀχ-
τσὲ-Καγιᾷ. Τὰ μὲν ἐν Σάρδεσι εὐρεθέντα εἶναι ἀξι-

περίεργα διὰ τὸ σχῆμα αὐτῶν. Τούτων δὲ τὰ μὲν τρία συνίστανται ἐκ πυρίτου λίθου μέλανος, τὸ δὲ ἐξ ἔρυθροῦ. Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 47, ἔχον σχῆμα πελέκεος καὶ βεβλαμμένον ὀλίγον περὶ τὴν ἀκμὴν, ἔστι μήκος 0,07. Ὁμοίον περίπου μήκος ἔχει καὶ τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 53, βεβλαμμένον εἰς τὴν ἀκμὴν. Τὸ σχῆμα αὐτοῦ ὁμοιάζει πρὸς σφήνα. Τὸ ὑπ' ἀριθ. 10 ἔχει σχῆμα παρεμφερές πρὸς πελεκυὸν. Μήκος μὲν αὐτοῦ 0,055 πλάτος δὲ 0,035. Ἡ μὲν διατήρησις αὐτοῦ καλὴ, ἡ δὲ ἐπιτήδευσις του οὐχὶ τόσον ἐπιτυχῆς. Τούτου τὴν εἰκόνα, κατὰ τὸ φυσικὸν αὐτοῦ μέγεθος, δύναται νὰ ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης ὑπ' ἀριθμὸν 5 τοῦ ἡμετέρου πίνακος. Τὸ τελευταῖον δὲ ἐκ τῶν ἐν Σάρδεσι εὐρεθέντων τούτων λιθίνων ἐργαλείων εἶναι τὸ ὑπ' ἀριθ. 36, ὅπερ, ἕνεκα τοῦ μικροτάτου αὐτοῦ σχήματος εἶναι λίαν περίεργον καὶ μελέτη. Ἡ ἐπιτήδευσις αὐτοῦ ἐπιτυχῆς. Μήκος δὲ ἔχει 0,03. Χρῶμα λίθου ὑπέρυθρον.

Ἐκ τῶν ἐν Τράλλεσιν εὐρεθέντων ἐργαλείων τῆς νεολιθικῆς ἐποχῆς, τρία μὲν εἶναι πελέκει, ἐν δὲ σφήν, τὸ δὲ τέταρτον μάχαιρα. Ἡ μάχαιρα, συνισταμένη ἐκ πρασινοχρόου λίθου καταγράφεται ὑπ' ἀριθ. 21. Ἡ διατήρησις καὶ ἡ ἐπιτήδευσις αὐτῆς ἀναλόγως ἄλλων τῆς νεολιθικῆς ἐποχῆς ἐργαλείων εἶναι ἐντελής. Μήκος δ' αὐτῆς 0,07. Ἡ δὲ σφήν (ἀριθ. 4) κατὰ τὰς δύο αὐτῆς ἄκρας βεβλαμμένη ὀλίγον. Μήκος αὐτῆς 0,06. Ἐκ τῶν τεσσάρων πελέκεων τῶν Τράλλεων αἱ δύο εἶναι σχεδὸν ἰσομεγεθεῖς, μήκ. δηλ. 0,0086, ἡ δὲ τρίτη μικροτέρα (μήκ. 0,045). Καταγράφονται δὲ ταῦτα ὑπ' ἀριθ. 4, 19, 35 καὶ 43. Ἐκ τῶν τεσσάρων τούτων πελέκεων ὁ ὑπ' ἀριθ. 4 εἶναι ὁ ὠραιοτέρος ἢ τὴν τέχνην δηλαδὴ, τὸ κανονικὸν αὐτοῦ σχῆμα καὶ ἡ διατήρησις του εἶναι ἀξία θαυμασμοῦ. Τὴν εἰκόνα αὐτοῦ βλέπε ὑπ' ἀριθ. 3 τοῦ πίνακος.

Τὰ δὲ ἐν Σεβδίκοις εὐρεθέντα ἐργαλεῖα τῆς νεολιθικῆς ἐποχῆς εἰσὶ τρία, ἤτοι δύο πελέκει (ἀριθ. 7, 15) καὶ μία σμίλη (ἀριθ. 18). Ἄπαντα ταῦτα εἰσὶ βεβλαμμένα. Τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15 μάλιστα πελέκεος μόνον τὸ ἥμισυ αὐτοῦ τμήμα σώζεται.

Τὸ δὲ εἰς Ἀχτσέ-Καγιᾶ εὐρεθὲν ἐργαλεῖον τῆς αὐτῆς ἐποχῆς ἔστι κατὰ τὸ ἄνω αὐτοῦ μέρος τετραυμένον, ἔχει δὲ μήκος 0,07 (ἀριθ. 14).

Ἐπὶ τέλους ἄς μνημονεύσωμεν ἐνταῦθα καὶ τὸν ὑπ' ἀριθ. 41 πέλεκυν, οὗτινος τὴν εἰκόνα κατὰ τὸ φυσικὸν αὐτοῦ μέγεθος, βλέπει ὁ ἀναγνώστης ὑπ' ἀριθ. 4 τοῦ πίνακος. Οὗτος εὐρέθη ἐν Σάμῳ, εἶναι δὲ ὁ μείζων πάντων τῶν ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Μουσείου ὑπαρχόντων μέχρι τοῦ νῦν.

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ ἐν διαφόροις μέρεσι τῆς Λυδίας εὐρεθέντα λίθινα ἐργαλεῖα, νεολιθικῆς τε καὶ παλαιολιθικῆς ἐποχῆς. Ἦδη δὲ λέγομέν τινὰ καὶ περὶ τῶν ἐν Φρυγιᾷ εὐρεθέντων.

Φρυγία. — Τὰ τῆς χώρας ταύτης εὐρέθησαν πρὸς τὸ νότιον αὐτῆς μέρος, ἤτοι ἐν Ἰκονίῳ περὶ

τοῦ ὁποίου πολλὰ λιμνώδεις θέσεις ὑπάρχουσιν, ἐν αἷς εὐρεθῆσονται κατ' ἀφθονίαν νεολιθικῆς ἐποχῆς ἀντικείμενα· διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην οἱ ἄνθρωποι, περὶ τοιαύτας πρὸ πάντων θέσεις κατόικουν· τοῦ ὅπερ ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν λιμνωδῶν θέσεων τῆς Ἐλβετίας καὶ ἄλλων τῆς Εὐρώπης χωρῶν, καθ' ἃς ἐν πλησμονῇ τῆς ἐποχῆς ταύτης εὐρέθησαν ἀντικείμενα ἀνθρωπίνης ἐργασίας. Εἰσὶ δὲ τὰ ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Μουσείου ὑπάρχοντα λίθινα ἐργαλεῖα τοῦ Ἰκονίου τεσσαράκοντα καὶ τρία, ἐξ ὧν τριάκοντα καὶ ἑκτὼ πελέκει, τέσσαρα δὲ σμίλαι. Ἄπαντα ταῦτα εἰσὶ τῆς νεολιθικῆς ἐποχῆς.

Ἐξ ὧν τούτων τῶν λιθίνων ἀντικειμένων μεγαλειότερας προσοχῆς εἰσὶ οἱ πελέκει, ἐφ' ὧν διακρίνει τις ἰδιάζοντα χαρακτηριστὰ τέχνης. Εἰσὶ δὲ οἱ περισσότεροι σῶοι καὶ ἐπιμελέστατα ἐπιτετηδευμένοι. Μείζονος ὅμως προσοχῆς εἰσὶ ἐξ μικρότατοι πελέκει, οἵτινες καὶ διὰ τὴν διατήρησιν καὶ διὰ τὴν καλὴν αὐτῶν τέχνην δύναται ἴσως νὰ κατέχωσι τὴν καλλιτέραν μεταξὺ τῶν ἄλλων θέσιν. Ἐκ τούτων οἱ ὑπ' ἀριθ. 54 καὶ 59 ἔχουσιν ἕκαστος μήκος 0,033 ὁ δὲ ὑπ' ἀριθ. 6 μήκ. 0,038. Ὁ ὑπ' ἀριθ. μάλιστα 42, οὗ μήκος ἐπίσης 0,038, εἶναι καὶ χρώματος πρασίνου. Τῶν ὑπ' ἀριθ. 59 καὶ 16 τὰς εἰκόνας παρατηρεῖ ὁ ἀναγνώστης ὑπ' ἀριθ. 2 καὶ 6 τοῦ πίνακος.

Ἐκ δὲ τῶν μεγαλειότερων πελέκεων τοῦ Ἰκονίου οἱ ἐπιμηκέστεροι εἰσὶν ὑπ' ἀριθ. 32, ἔχων μήκ. 0,07, ὁ ὑπ' ἀριθ. 50, ἔχων μήκ. 0,065, ὁ ὑπ' ἀριθ. 45, ἔχων μήκ. 0,06, ὁ ὑπ' ἀριθ. 31 μήκ. 0,067, καὶ τινες ἄλλοι, ἔχοντες κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον τὸ αὐτὸ περίπου μήκος. Πλατύτεροι δὲ κατὰ τὴν ἀκμὴν αὐτῶν εἰσὶν οἱ ὑπ' ἀριθ. 38, 12, 13, 43, 23 καὶ 26, ἔχοντες πλάτος 0,04—0,045.

Ἐκ δὲ τῶν σμιλῶν τοῦ Ἰκονίου τρεῖς μόνον εἰσὶ σῶοι ἤτοι αἱ ὑπ' ἀριθ. 55 (μήκ. 0,07), 57 (μήκ. 0,055) καὶ 56 (μήκ. 0,054). Ἡ δὲ ὑπ' ἀριθ. 37 εἶναι τετραυμένῃ ὀλίγον. Αὕτη οὖσα ἐκ λίθου φαινοῦ, εἰκονίζεται ὑπ' ἀριθ. 7 τοῦ πίνακος.

Συγκρίνων τις ἤδη τὰ περιγραφέντα ταῦτα ἐργαλεῖα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πρὸς τὰ ἐν Ἑλλάδι καὶ πρὸς τὰ ἐν Εὐρώπῃ εὐρισκόμενα παρατηρεῖ μεγίστην ἀναλογίαν εἰς τε τὸ σχῆμα καὶ τὴν ἐπιτήδευσιν, διαφοραὶ δὲ τινες μόνον μικραὶ διακρίνονται ὡς πρὸς τὴν σύστασιν τῶν λίθων τούτων μετὰ τῶν τῆς Εὐρώπης, ὧν τὴν διάκρισιν μετὰ μεγίστης ἐπιστημονικότητος πλείστοι ἤδη ἐχαρακτήρισαν.

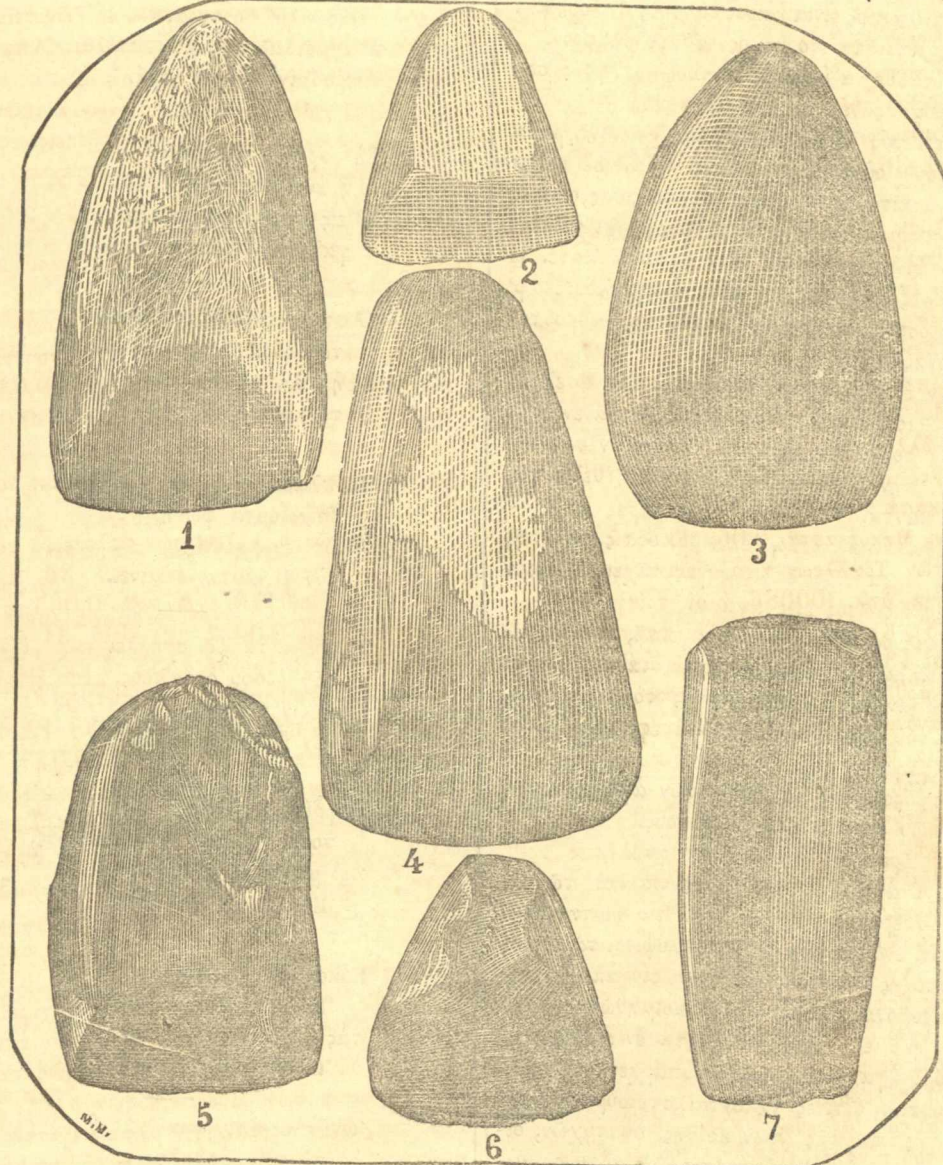
§ γ'.

Ἡ μικρὰ συλλογὴ τῶν περιγραφέντων ἤδη λιθίνων ἐργαλείων, ὡς παρατηρεῖ ὁ ἀναγνώστης, δὲν εἶναι ἱκανὴ νὰ διαφωτίσῃ μέγα τι μέρος τῆς ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ λιθίνης ἐποχῆς. Οὐχ ἥττον ὅμως μαρτυρεῖ ὅτι τὰ κατὰ τὴν Λυδίαν μέρη, ἐνθα κατόικουν

οἱ ἀρχαιότατοι Φρύγες, κατὰ τοὺς χρόνους τῆς παλαιολιθικῆς ἐποχῆς ὁ πολιτισμὸς, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν τριῶν ἐκείνων τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐργαλείων, δὲν ἦτο εἰσέτι ἀνεπτυγμένον· διότι, ὡς ἤδη ἐλέχθη δεικνύουσιν ἐκεῖνα γονδροειδῆ τινὰ ἀτεχνοὺς ἐργασίαν· ἐν δὲ τῇ νεολιθικῇ ἐποχῇ τοῦναντίον, βλέπομεν πολιτισμὸν τινὰ εὐγενέστερον, διότι τὰ περὶ τὰς Σάρδεας, Τράλλεις, Ἀχτσέ-Καγιᾶ καὶ Σεβδίκοις εὐρεθέντα ἐρ-

γαλεῖα, μᾶς παριστώσι τινὰ τέχνην. Διὰ δὲ τὰ κατὰ τὴν Λυκαονίαν μέρη μαρτυρεῖ ἡ συλλογὴ ἄτι μόνον κατὰ τὴν νεολιθικὴν ἐποχὴν εἶχον κατοικηθῆ καὶ ὅτι ἡ τέχνη κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐν τῇ ἐπιμνην χωρᾷ ἦν οὐκ ὀλίγον ἀνεπτυγμένη.

Μέχρι τούδε, ὡς εἶπομεν ἐν ἀρχῇ τοῦ μικροῦ τούτου ἄρθρου ἡμῶν, ὀλίγιστα εἰσὶν αἱ περὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας προϊστορικαὶ ἔρευναι· ἐπομένως καὶ τὰ ἐξ αὐ-

τῶν συμπεράσματα ἀσαφέστατα καὶ ἐπιπολαιότατα. Ἄλλ' ἐλπίζομεν ὅτι μετὰ ὁ ἴσως ἴσως δεκαετηρίδας θὰ ἴδωμεν γενικὸν τι σύστημα τῆς ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ προϊστορικῆς ἀρχαιολογίας, ἐν ᾧ οὐ μόνον αἱ δύο τῆς λιθίνης ἐποχῆς περίοδοι νὰ παριστῶνται, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀριεργαλίην καὶ ἡ αἰδηρὰ· διότι εἶναι ἀδύνατον ἢ ἐκτεταμένη αὕτη χώρα νὰ μὴ περιέχῃ πολλὰς προϊστορικὰς ἀρχαιοτάτας, διὰ τῶν ὁποίων νὰ χαρακτηρίσωσι οἱ μεταγενέστεροι τὸν

βαθμιαῖον πολιτισμὸν τῶν ἐν τῇ προϊστορικῇ ἐποχῇ ὑπαρχόντων ἐν ταύτῃ λαῶν.

Ἡ Μικρὰ Ἀσία ὑπῆρξεν ἀρχαιοτάτη κοίτις ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ καὶ σταθμὸς δι' οὗ διήλθον πλείστα εἰς τὴν Εὐρώπην ἀρχαιοτάτα ἀσιανὰ ἔθνη, διὸ καὶ νομίζομεν ὅτι προϊστορικῆς ἀρχαιότητος ἀντικείμενα πολυπληθέστερα ἐν ταύτῃ ἢ ἐν πάσῃ ἄλλῃ χωρᾷ τῆς Εὐρώπης εὐρεθῆσονται.

ΑΓΑΠΗ

Μίαν μόνον ἡμέραν ἔχετε νὰ διέλθετε ἐπὶ τῆς γῆς, κάμετε τρόπον νὰ τὴν διέλθετε ἐν εἰρήνῃ. Ἡ εἰρήνη εἶναι ὁ καρπὸς τῆς ἀγάπης· διότι διὰ νὰ ζῆ τις ἐν εἰρήνῃ πρέπει νὰ ἐξεύρῃ νὰ ὑποφέρῃ πολλά πράγματα.

Κάνεις δὲν εἶνε τέλειος· ὅλοι ἔχουν τὰ ἐλαττώματα τῶν πᾶς ἀνθρώπων εἶναι ἕαρος εἰς τοὺς ἄλλους καὶ ἡ ἀγάπη μόνη καθιστᾷ τὸ βῆρος τοῦτο ἐλαφρόν.

Ἄν δὲν δύνασθε νὰ ὑποφέρετε τοὺς ἀδελφούς σας πῶς οἱ ἀδελφοὶ σας θέλουν σᾶς ὑποφέρει;

Ἐγράφη περὶ τοῦ Υἱοῦ τῆς Μαρίας· Ἐπειδὴ ἡγάπα τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ οἰκείους του, τοὺς ἡγάπησε μέχρι τέλους.— Ἀγαπᾷτε λοιπὸν τοὺς ἀδελφούς σας, οἵτινες εἶνε εἰς τὸν κόσμον καὶ ἀγαπᾷτε τοὺς μέχρι τέλους. Ἡ ἀγάπη εἶνε ἀκάματος, δὲν ἀπαυδᾷ ποτέ. Ἡ ἀγάπη εἶνε ἀνεξάντλητος· ζῆ καὶ ἀναγεννᾷται ἀφ' ἑαυτῆς, καὶ ὅσον πλεϊότερον ἐκχέεται, τοσοῦτον μᾶλλον πλεονάζει.

Ὁ ἀγαπῶν ἑαυτὸν πλεϊότερον παρὰ τὸν ἀδελφόν του δὲν εἶνε ἄξιος τοῦ Χριστοῦ, ὅστις ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν του. Ἐδώκατε τὴν περιουσίαν σας· δότε ἀκόμη καὶ τὴν ζωὴν σας, καὶ ἡ ἀγάπη θέλει σᾶς ἀποδώσει τὰ πάντα.

Σᾶς τὸ λέγω ἐν ἀληθείᾳ, ἐκείνου, ὅστις ἀγαπᾷ, ἡ καρδιά εἶνε παράδεισος ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐχει τὸν Θεὸν ἐν ἑαυτῷ, διότι ὁ Θεὸς εἶνε ἀγάπη.

Ὁ διεφθαρμένος ἀνθρώπος δὲν ἀγαπᾷ, ἀλλὰ βλέπει τὰ τῶν ἄλλων μὲ σφετεριστικὴν διάθεσιν. Ἐχει πείναν καὶ δίψαν παντὸς πράγματος· τὸ ὄμμα του, ὡς τὸ ὄμμα τοῦ ὄφους, θαμβῶνει καὶ ἐφελκύζει, ἀλλὰ διὰ τὰ καταφάγη.

Ἡ ἀγάπη ἐδρεῖει εἰς τὸ βῆθος τῶν ἀγνῶν ψυχῶν, ὡς ῥάνις δρόσου εἰς τὸν κάλικα ἀνθους.

Ω! ἂν ἤξεύρετε τί εἶνε τὸ ἀγαπᾶν!

Λέγετε ὅτι ἀγαπᾷτε καὶ ὅμως πολλοὶ τῶν ἀδελφῶν σας στεροῦνται ἄρτου διὰ νὰ συντηρήσωσι τὴν ζωὴν των, ἐνδυμάτων διὰ νὰ καλύψωσι τὰ γυμνά των μέλη, στέγης διὰ νὰ προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τὸ ψυχρός, μιᾶς χειροβολλῆς ἀχύρου διὰ νὰ κοιμηθῶσιν ἐπάνω εἰς αὐτὴν, ἐν ᾧ ὑμεῖς ἔχετε τὰ πάντα ἐν ἀφρονίᾳ.

Λέγετε ὅτι ἀγαπᾷτε καὶ ὅμως ὑπάρχει μέγας ἀριθμὸς νοσοῦντων, οἵτινες τήκονται, στερούμενοι βοηθειῶν, ἐπὶ τῆς πενυχρᾶς των κοίτης, δυστυχῶν, οἵτινες κλαίουσι χωρὶς νὰ κλαίῃ τις δι' αὐτοὺς, μικρῶν παιδίων, τὰ ὅποια περιφέρονται, τρέμοντα ἐκ τοῦ ψύχους, ἀπὸ θύρας εἰς θύραν, ζητοῦντα παρὰ τῶν πλουσίων ἐν ψυχίον τῆς τραπέζης των καὶ μὴ λαμβάνοντα αὐτό.

Λέγετε ὅτι ἀγαπᾷτε τοὺς ἀδελφούς σας· καὶ τί θὰ ἐκάμνετε λοιπὸν ἂν τοὺς ἐμισεῖτε;

Καὶ ἐγὼ σᾶς τὸ λέγω, ὅστις δήποτε, δυνάμενος νὰ βοηθήσῃ τὸν πάσχοντα ἀδελφόν του, δὲν ἀνακουφίζει αὐτόν, εἶνε ἐχθρὸς τοῦ ἀδελφοῦ του· καὶ ὅστις

δήποτε, καὶ τοὶ δυνάμενος, δὲν τρέφει τὸν πεινῶντα ἀδελφόν του, εἶνε φονεὺς αὐτοῦ.

(Φ. Λαμμεναί.)

Η ΕΣΠΕΡΑ.

Ὁ ἥλιος ἐκρύβη
Εἰς νέφη πορφυρᾶ,
κ' ἡ μειδιῶσα Φοῖβη
προβαίν' εἰς τὰ νερά.

Τὴν δρόσον ἀναπνέει
ἡ ἀναζῶσα γῆ,
κ' εἰς τοὺς ἀέρας πλέει
γαλήνη καὶ σιγή.

Ἄστρα κεντοῦν τὸν θόλον
τῶν οὐρανῶν χρυσαῖ,
κ' ἡ αὔρα μυροδόλον
τὸ κέρασ τῆς φύσας.

Ἡ πλάσις, ὅλη μία
δοξάζουσα φωνή,
ὑψοῦτ' ἐν ἀρμονίᾳ,
τὸν Πλάστην ἐπαινεῖ.

Τ' ἀρώματα τῷ στέλλει
τοῦ ῥόδου ὁ θαλλός,
ἡ ἀηδὼν τὰ μέλη,
τὸν ὕμνον ὁ αὐλός.

Καρδίαι ἀγαπῶσαι
τοὺς πρώτους των παλμοὺς,
καὶ μυριάδες γλώσσαι
Ἑσπερινούς ψαλμοὺς.

Εὐλογητὸς ὁ Πλάτας
Ἑσπέραν καὶ αὐγὴν,
τὰς ἀπολαύσεις πάσας
Ὁ πέμπων εἰς τὴν γῆν.

Ὁ ὕπνος ἐπιχρίων
ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν,
καὶ εἰς τὴν λήθην λύων
τὰ βῆσανα ἡμῶν.

Καὶ ὅταν ἐφ' ὕστατου
μᾶς χορηγῇ Αὐτὸς
τὴν λήθην τοῦ Θανάτου
καὶ τότε εὐλογητὸς.

A. P. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

ΚΑΡΠΟΣ ΑΝΕΠΑΙΣΘΗΤΟΣ

Τὰ καλὰ τὰ ὅποια γίνονται εἰς τὸν κόσμον δὲν γίνονται πάντα ἐπίτηδες, οὔτε ἐν γνώσει. Αἱ ὕψιστα καὶ γλυκύτεραι ἐπιρροαὶ ἀπορρέουσιν ἀνεπαίσθητος ἐκ διαγωγῆς χρηστῆς· διαγωγή δὲ χρηστὴ, βίος πραγματικῶς ἀνεπίληπτος εἶναι ἐκεῖνος, καθ' ὃν ἡ ἀλήθεια, ἡ φιλοφροσύνη καὶ ἡ εὐγένεια κατήνησαν ἀπαράβατος συνήθεια. Ὀλόκληρος ἡ ἀνθρωπίνη φύσις δύναται νὰ ἐξοικειωθῇ μετὰ τῶν ἰδιοτήτων τούτων τοσοῦτον ὥστε καὶ τὰς ἐλαχίστας πράξεις αὐταὶ νὰ στολιζῶσιν, ἡ δὲ ὠραιότης αὐτῶν νὰ ᾖ παροῦσα εἰς τὰς κοινοτάτας φράσεις, εἰς τὰ μικρότατα ἔργα. Ἀνθρώπος τοιοῦτος θαδίζει περικυκλωμένος ὑπὸ ἠθικῆς ἀτμοσφαιρας τόσον ἀσφαλούς ὅσον καὶ ἡ εὐοσμία ἦν τὸ ῥόδον περὶ ἑαυτὸ χύνει. Πᾶς δὲ ὁ ἀπαντῶν τοιοῦτον καθίσταται εὐτυχέστερος, καὶ τοὶ μόλις ἐννοεῖ τὸ πῶς.

Πᾶς ἐνάρετος ἀνθρώπος ἐπιθυμεῖ νὰ φανῇ χρήσιμος εἰς τὸν κόσμον· πολλοὶ δὲ λυποῦνται διότι λείπουν ἀπ' αὐτῶν εὐκαιρία. Ἄλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἀπλή πρὸς χρηστὸν βίον πρόοδος εἶναι πρόοδος εἰς χρησιμότητα. Ἀκριβῶς, ὅσον ἀποκτῶμεν ἡμεῖς πνεῦμα καθαρότητος καὶ ἀγάπης τὸση γενναίαι ἐπιρροὴ καθαρότητος καὶ ἀγάπης ἐπ' ἄλλων, εἴτε ἐν γνώσει εἴτε ἐν ἀγνοίᾳ ἡμῶν. Ἀληθῶς ἡ μεγίστη ἠθικὴ δύναμις ἐν τῷ κόσμῳ εἶναι σιωπηλοῦ καὶ ἀνεπαίσθητου εἶδους. Ὅσον τὸ παιδίον μεγαλώνει, ὁ χαρακτήρ αὐτοῦ μορφοῦται κατὰ τινὰ βαθμὸν ἐξ ὅσων ὡς μαθήματα εἴτε ἐν τῇ οἰκίᾳ εἴτε ἐν τῷ σχολείῳ ἢ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀκούει· ἀλλ' ἡ διαγωγή τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς καὶ τῶν συντρόφων αὐτοῦ, μετὰ τῶν ὁποίων εὐρίσκειται εἰς ἰδιάλειπτον σχέσιν, ἐξασκοῦσι τὴν μεγίστην ἐπιρροὴν ἐπ' αὐτοῦ. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ διὰ πάντας ἡμᾶς. Οὐδεὶς ζῆ δι' ἑαυτόν. Ὅσον δὲ χρηστοῦ ἡθεῖς ἡ κακοῦ ἡθεῖς εἴμεθα, ὅσον ἰδιοτελεῖς ἢ τρυφεροί, κατὰ τοσοῦτον θέλομεν μεταδώσει τὴν ἀρετὴν ἢ τὴν κακίαν ἡμῶν εἰς τοὺς περὶ ἡμᾶς.

ΑΓΝΩΣΤΟΣ ΓΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

Ὁραίων τινὰ καλοκαιρινὴν ἑσπέραν, ἐν τῇ

πόλει τοῦ Ἀμβούργου, ὑποδηματοποιὸς τις εἰργάζετο καθήμενος ἀντικρὺ τοῦ παραθύρου τοῦ ἐργαστηρίου του. Πλήθος ἐργατῶν διέβαινον ἀπὸ τὸν δρόμον, ὑψηλότερον δὲ εἰς τὸν τοῖχον ἦτο κόσσιφος, ὅστις ἐφαίνετο ὡς λαλῶν μετὰ τοῦ εὐθύμου κυρίου του· καθότι, ἐνῶ ἐκελάδει καὶ ἐφώναζεν, ὁ ἱλαρὸς ὑποδηματοποιὸς ἐφάλλεν παλαιὸν τινος ὕμνον κατὰ τὴν μουσικὴν τῆς πατρίδος του.

Τὴν ὥραν ἐκείνην διήρχετο ἐκεῖθεν καὶ νέος τις Ἰουδαῖος σπουδαστής, ὅστις θελχθεὶς ὑπὸ τῆς ἐνώπιον αὐτοῦ σκηναῖς ἐστάθη καὶ εἶπε· «Καλὲ φίλε μου, φαίνεσαι εὐτυχῆς ἀνθρώπος.»

Ὁ Ἰωάννης (διότι οὕτως ὠνομάζετο ὁ ὑποδηματοποιὸς) στραφείς πρὸς τὸν νέον ἀπήνητησεν. «Εὐτυχῆς, μάλιστα· εἶμαι τῷ ὄντι εὐτυχῆς, ἀδελφέ μου· καὶ διατί νὰ μὴ εἶμαι;»

«Ἦόσοι δὲν εἶναι τοιοῦτοι ἀπήνητησεν ὁ σπουδαστής στενάζων· ἡ δὲ πτωχία σου ἠδύνατο νὰ ᾖ ἀρκετὴ αἰτία διὰ νὰ λυπηθῶσαι. Ὁμολογῶ, φίλε, ὅτι θαυμάζω βλέπων ἕνα πτωχὸν ἀνθρώπον, ὡς σὲ, νὰ ᾖ τὸσον ἱλαρὸς, τὸσον εὐθυμὸς.»

«Πτωχόν» ἐφώνησεν ὁ Ἰωάννης. Καὶ πῶς εἰξεύρεις, φίλε, εἰς ποίαν θέσιν εὐρίσκονται οἱ μετὰ τῆς τραπέζης λογαριασμοί μου; Πτωχός! ἐγὼ εἶμαι πλουσιώτερος παρ' ὅσον φαντάζεσαι.»

«Ἐμπορεῖ νὰ ᾖ αἰ οὕτως, εἶπεν ὁ σπουδαστής γελῶν· ναί, ἤκουσα διὰ τὸ ὄνομά σου εἰς τὸ χρηματιστήριον, ἤκουσα διὰ τὰ πλοῖά σου, ἀλλὰ ἐλησμόνησα πότε.»

«Ἀρκετὰ, εἶπεν ὁ Ἰωάννης, ὠμολόγησας τὴν περὶ ἐμοῦ ἀγνοίαν σου. Τότε δὲ ἀφήσας τὴν ἐργασίαν του, εἶπε μὲ ἱλαρὸν καὶ σοβαρὸν ὕφος. «Ἔνε, δὲν εἶμαι πτωχός, εἶμαι υἱὸς Βασιλέως.»

Ὁ Ἰουδαῖος, μειδιάσας μειδιάμα ἐμφαίνον ἀπιστίαν, ἐκυψε χαμηλὰ καὶ προσκυνήσας ἐμπαικτικῶς τὸν ὑποδηματοποιόν, ἀνεχώρησε.

Καὶ ἐν τούτοις τὸ πρᾶγμα εἶχεν οὕτως, καὶ τοὶ ὁ κόσμος δὲν ἐγίνωσκε τὸν ὑποδηματοποιόν, ὅπως δὲ ἐγίνωσκε καὶ τὸν Πρωτότοκον Ἀδελφόν του. Ὁ πένης ἐκεῖνος τεχνήτης ἦτον ἀληθῶς υἱοθετημένος παρὰ τοῦ Μεγάλου Βασιλέως· τὸ ὄνομά του ἦτο γνωστὸν εἰς τὸν Βασιλεῖα τῆς Χρυσῆς Πόλε-

ως· αὐτὸ δὲ εὐχαί του, αὐτὸ ἐλεημοσύνη του εἶχον ἀναβῆ εἰς μνημόσυνον πρὸς τιμὴν του. Εἶχε πολλὰ πλοῦτη τυνηθορισμένα ἐκεῖ ὅπου κλέπται δὲν δύνανται νὰ διαρρήξωσι καὶ νὰ κλέψωσιν. Εἶχε εἰς χεῖράς του τὴν Διαθήκην τοῦ Πατρὸς του, τὴν ὁποίαν μετὰ προσοχῆς ἀνεγίνωσκε καθ' ἑκάστην καὶ συγχὰ ἐσκέπτετο περὶ τοῦ εἰσοδήματος, τοῦ στέμματος, τῶν δικαιωμάτων, καὶ τῶν κτήσεών του· μεθ' ὑπομονῆς δὲ περιμένων καὶ ἐν τῇ προσδοκίᾳ τῶν μελλόντων ἐντροφῶν, ἐξετέλει τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς του μέχρι τῆς ἐλευσεως τοῦ καιροῦ καθ' ὃν ἐμελλε νὰ λάβῃ τὴν κληρονομίαν του.

Ἄφου παρήλθε μία ἐβδομάς ὁ σπουδαστὴς ἦλθε πάλιν εἰς τὴν θύραν τοῦ ὑποδηματοποιοῦ καὶ ἐξάξας τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς του ἐκυψε μέχρις ἐδάφους καὶ εἶπε « Καλὴ ἐσπέρα εἰς τὴν βασιλικὴν σου ὑψηλότητά. »

« Ἄ, φίλε! » ἐφώνησεν ὁ Ἰωάννης· « χαίρω ὅτι σὲ βλέπω καὶ πάλιν. Τὴν ἄλλην ἐσπέραν μὲ ἀφῆσες πολὺ ἀποτόμως. Ὑποθέτω ὅτι μὲ ἐξέλαβες διὰ τρελλόν. Ἄλλὰ τρελλὸς δὲν εἶμαι. Σοὶ λέγω καὶ πάλιν ὅτι εἶμαι υἱὸς Βασιλέως. Ὅταν κατὰ πρῶτον μὲ διέκοψες ἐφαλλον ὕμνον ὑπόθεσιν ἔχοντα τὴν βασιλείαν μου. Θέλεις νὰ τὸν ἀκούσεις; »

« Βέβαια ἂν εὐχαριστῆται ἡ βασιλικὴ σου ὑψηλότης » εἶπεν ὁ Ἑβραῖος, ὑποπτευόμενος ὅτι ὁ μετ' αὐτοῦ λαλῶν ὑποδηματοποιὸς ἐπάσχε τὰς φρένας.

Ὁ Ἰωάννης τότε ἤρχισε νὰ ψάλλῃ ὕμνον τινὰ ἐπὶ τοῦ « Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου » καὶ μετὰ τοῦτο ἠρώτησε τὸν σπουδαστὴν ἂν κατελάμβανε τὸ νόημά του. Οὗτος ἀπήντησε κινῶν τὴν κεφαλὴν. Τότε ὁ ὑποδηματοποιὸς ἤρχισε νὰ ἐκχύνη τὴν ψυχὴν του περιγράφων τὴν βασιλείαν τοῦ Μεσσίου, ἀναπτύσσων τὴν ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς Ἐδέμ δοθεῖσαν ὑπόσχεσιν, καὶ δεικνύων τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποσχέσεως ταύτης ἐν τῇ ἐνανθρωπίσει, τῷ θανάτῳ, τῇ ἀναστάσει καὶ τῇ βασιλείᾳ τοῦ Χριστοῦ, βασιλείᾳ ἧς ἕκαστος ὑπήκοος εἶναι ταυτοχρόνως καὶ υἱὸς καὶ συγχληρονόμος ὄλου τοῦ ἀρρήτου πλοῦτου καὶ πασῶν τῶν τιμῶν.

Ὁ Ἑβραῖος ἔστεκε θεωρῶν αὐτὸν μὲ προσηλωμένους τοὺς μέλανας ὀφθαλμούς του καὶ τὸσον προτέχων εἰς ὅσα ἤκουεν ὥστε ἐνόμισε ὅτι ἀπεσπάρθη ἀπὸ ὄνειρον ὅταν ὁ Ἰ-

ωάννης, λαβὼν τὴν χεῖρά του προσέθηκεν.

« Ἦδη βλέπεις ὅτι εἶμαι υἱὸς Βασιλέως, ὡς καὶ τὸν λόγον τῆς εὐτυχίας μου· διότι γινώσκω καὶ ἀγαπῶ τὸν Ἰησοῦν τοῦτον, καὶ τὰ πάντα εἶναι ἰδικά μου, εἴτε ζωὴ, εἴτε θάνατος, εἴτε παρόντα, εἴτε μέλλοντα. Σὺ δὲ νέε, » ἠρώτησε μετ' ἐμφάσεως, « πιστεύεις τοὺς προφήτας; Γινώσκω ὅτι τοὺς πιστεύεις, διότι, ἂν δὲν ἀπατώμαι ἀπὸ τὸ σχῆμά σου, οἱ πατέρες σου τοὺς ἐπίστευον· καὶ σὺ δὲ, παιδί μου, ἂν πιστεύης εἰς αὐτοὺς πρέπει ἐπίσης νὰ πιστεύσης καὶ εἰς Ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον αὐτοὶ προεκήρυξαν, τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς ἔστειλε διὰ νὰ ἐκκληρώσῃ τὴν ὑπόσχεσιν, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν εἰς τοὺς πατέρας σου καὶ διὰ νὰ ἐνθυμηθῇ τὴν ἀγίαν αὐτοῦ διαθήκην, τὸν ὄρκον τὸν ὁποῖον ὤμωσεν πρὸς Ἀβραάμ, τὸν πατέρα σου. »

Ὁ Ἑβραῖος ἔμεινε σιωπηλὸς ἐνώπιον τῆς ἀληθείας τοῦ Θεοῦ. Ἄρρητοι στοχασμοὶ ἀνέβησαν εἰς τὴν καρδίαν του. Ἐκ περιεργείας ἤρχισε νὰ ἐρευνᾷ· ἡ δὲ ἐρευνα ἐφῆρξεν αὐτὸν εἰς τὴν γνῶσιν. Ὡς ὁ Μωϋσῆς, θεωρῶν τὸ θαῦμα τῆς φλεγομένης βιάτου, οὕτω καὶ αὐτὸς ἠσθάνθη ὅτι ἔπρεπε νὰ στραφῇ καὶ νὰ ἐξετάσῃ. « Ποῦ, ἠρώτησε ταπεινῶς, δύναμαι νὰ μάθω τι περισσότερο περὶ τοῦ πράγματος τούτου; διότι βλέπω ὅτι σὺ πιστεύεις καὶ ἔχεις εἰρήνην. »

« Εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο, εἶπεν ὁ Ἰωάννης, ἐγγχειρίζω αὐτῷ τὰς Γραφάς. Ὑπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου καὶ ἐκεῖ ἀνάγνωσε περὶ τῆς βασιλείας· ἀφου δὲ μελετήσῃς τὰ μέρη τὰ ὁποῖα τῶρα θὰ σοὶ δείξω ἐπίστρεψε καὶ πάλιν. Ἐγὼ, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Μωϋσεως, θὰ προσευχηθῶ διὰ σέ, καὶ θὰ παρακαλέσω νὰ σὲ ὀδηγήσῃ Τίς, τὸν ὁποῖον σὺ ἀγνοεῖς, ἀλλ' ὁ ὁποῖος σὲ γινώσκει καὶ ὁ ὁποῖος εἶναι μεγαλειότερος τοῦ Μωϋσεως. »

Ὁ νέος λαβὼν τὴν χεῖρα τοῦ ὑποδηματοποιοῦ καὶ χαιρετίσας μετὰ σεβασμοῦ ἀνεχώρησεν. Ἦκουσε καὶ εἶδε πρᾶγμα μέγα καὶ ἀπεφάσισε νὰ μάθῃ περισσότερο περὶ αὐτοῦ. Εἶδεν ἄνθρωπον πενόμενον καὶ ὅμως εὐτυχέστερον παντὸς εὐγενοῦς ἢ καὶ βασιλέως, εἶδεν ἄνθρωπον ἔχοντα τὰ ἦθη καὶ τοὺς τρόπους νέας ζωῆς· ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἐφαίνετο ὅτι ἐγίνωσκέ τι τὸ ὁποῖον ἐξηγγέλιζεν αὐτὸν, καὶ τὸσον ὥστε ἐγγίζον τὴν ἐν τῷ κόσμῳ κλησίαν του καθίστα αὐτὴν ἐντιμον, ἐγγίζων τὴν ἐν τῇ κοινῶνι θέσιν

ΣΚΙΡΟΦΟΡΙΩΝ

Τὸν τελευταῖον τοῦ ἔτους αὐτῶν μῆνα, τὸν συμπίπτοντα μετὰ τοῦ καθ' ἡμᾶς Μαΐου καὶ Ἰουνίου καὶ μὲ τὸν τρίτον τοῦ ἱεροῦ ἔτους τῶν Ἑβραίων τὸν καλούμενον Σιβάν, ἐκάλουν οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι Σκιροφορίονα. Ἐδωκαν δὲ εἰς αὐτὸν τὸ ὄνομα τοῦτο ἐκ τοῦ ὅτι κατ' αὐτὸν ἐώρταζον ἐορτὴν πρὸς τιμὴν τῆς Σκιράδος ἢ Σκιρίας Ἀθηναῖς, ἐπονομαζομένης οὕτω ἐκ τῆς πλησίον τῶν Ἀθηναίων εὐρισκομένης κώμης Σκίρας.

Ἐωρτάζετο δὲ ἡ ἐορτὴ αὕτη τὴν δωδεκάτην ἡμέραν τοῦ μηνός, καθ' ἣν ἐτελεῖτο λιτανεία. Κατὰ τὴν λιτανεῖαν ταύτην οἱ Ἀθηναῖοι περιέφερον τὸ ἄγαλμα τῆς θεᾶς ὑπὸ οὐρανίσκον ἢ παραπέτασμα ὁμοῖον μὲ ἐκεῖνο ὑπὸ τὸ ὁποῖον καὶ σήμερον σκεπάζονται κατὰ τὰς λιτανεῖας αἱ τῶν ἐορταζομένων ἁγίων εἰκόνες, ἢ καὶ πολλάκις οἱ παρ' ἡμῖν πανιερώτατοι δεσπότες ὅταν τὰς συνωδεύωσι. Κατὰ τὴν ἐορτὴν ταύτην οἱ Ἀθηναῖοι κατεσκεύαζον εἰς τὰς αὐλὰς τῶν οἰκιῶν των καὶ εἶδος τι σκηνῶν, ἀναλόγων μὲ τὰς τῶν Ἰουδαίων κατὰ τὴν ἐορτὴν τῆς σκηνοπηγίας των κατεσκευαζομένων.

Τὴν εἰκοστὴν πέμπτην τούτου τοῦ μηνός ἐωρτάζετο ἐν Ἀθήναις ἡ ἐορτὴ ἢ καλουμένη Ἡράκλεια πρὸς τιμὴν τοῦ Ἡρακλέους οὐχὶ ὅμως κατ' ἔτος ἀλλὰ κατὰ πενταετίαν ἐορταζομένη. Τὴν δὲ εἰκοστὴν ἐνάτην ἤγοντο τὰ Ἀρρηφόρια, ἐορτὴ μυστηριώδης, περὶ ἧς εὐρίσκομεν τὰς ἀκολουθοῦσας εἰδήσεις ἐν τῷ λεξικῷ τῶν Ἑλληνικῶν καὶ Ῥωμαϊκῶν ἀρχαιοτήτων τοῦ κυρίου Σμίθ.

« Τὰ Ἀρρηφόρια ἦσαν ἐορτὴ, ἣτις κατὰ τὰς διαφόρους γραφὰς τοῦ ὀνόματος αὐτῆς (διότι γράφεται καὶ ἐρρηφόρια καὶ ἐρρηφῆρια) φαίνεται καὶ πρὸς τιμὴν διαφορῶν θεοτήτων. Ἡ πρώτη τοῦ ὀνόματος αὐτῆς μορφή « Ἀρρηφόρια, » προερχομένη ἀπὸ τὰ ἄρρητα, δεικνύει ἐορτὴν καθ' ἣν μυστικά τινα ἀντικείμενα περιεφέροντο. Τὸ δεύτερον ὄνομα, δεικνύει ἴσως τὴν Ἐρσιν ἢ Ἐρσιν, θυγατέρα τοῦ Κέκροπος, ἢ πρὸς τὴν ὁποίαν λατρεῖα συνεδέετο ἀδιασπάστως μὲ τὴν Ἀθηναῖαν. Καὶ τῷ ὄντι ὑπάρχουσι σιμεῖα τείνοντα νὰ φανερώσωσιν ὅτι ἡ ἐορτὴ αὕτη ἐγένετο πρὸς τιμὴν τῆς Ἀθηναῖς (Ἐτυμ.

του καθίστα αὐτὴν οὐχὶ ἀναξίαν παντὸς κατέχοντος ἐντιμον τάξιν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ. Ἦτο φανερόν ὅτι βαθμὸς ὡς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πλοῦτη ὡς πρὸς αὐτὸν δὲν ἐξαρτῶνται ἐξ ἐξωτερικῶν φαινομένων καθότι οἱ ἐντιμοὶ τοῦ οὐρανοῦ ἦσαν πολλάκις πένητες ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὅμως ἠδύναντο νὰ πλουτίσωσιν ἄλλους. Ὁ ὑποδηματοποιὸς οὗτος ἀπήλαυεν πάντων τῶν ὀφελημάτων τῶν ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ Πατρὸς του. Ἡ σκιά τοῦ θρόνου ἦτον ἐπ' αὐτοῦ, ἐκοινωνε μετὰ τοῦ Βασιλέως καὶ ἐλάμβανεν ἀδιακόπως χάριτας ἐκ τῆς πηγῆς πάσης χάριτος μετ' ἐπιδοξομένης διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Οὕτως ὁ Ἰουδαῖος φοιτητὴς ἀνεγίνωσκε καὶ ἐστάθμισε τὰς ἀποδείξεις τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰς τῆς Παλαιᾶς. Ἀκολουθῶν ἦλθε πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ συνωμίλησε μετ' αὐτοῦ περὶ τῶν ἀμφιβολιῶν του, τῶν ἀνακαλύψεων καὶ τῶν προσδοκιῶν του· ὁ δὲ ἀμαθὴς τοῦ Χριστοῦ μαθητὴς κατέστη ὁ διδάσκαλος τοῦ γραμματισμένου Ἑβραίου. Ἀποτέλεσμα δὲ τῆς διδασκαλίας ταύτης ἦτο ὅτι διηνοίγησαν οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ φοιτητοῦ καὶ εἶδε καὶ ἐπίστευσε τὰς μεγάλας τοῦ Εὐαγγελίου Ἀληθείας. Οὗτος εἶναι ὁ μετὰ ταῦτα Αἰδεσιμώτατος Ν... ὁ μέγας καὶ ἐνθερμος ζηλωτὴς ὁ ἐπὶ τὸσαῦτα ἔτη διδάξας εἰς τοὺς ἐν Σιβηρίᾳ ὁμοθενοῦς αὐτοῦ τὸν λόγον τοῦ σταυρωθέντος Σωτῆρος.

Πόσον διδακτικὸν εἶναι τὸ ἱστορικὸν τοῦτο συμβάν πρὸς πάντα ταπεινὸν καὶ εἰλικρινῆ μαθητὴν τοῦ Χριστοῦ εἶναι περιττὸν νὰ εἰπωμεν. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ προσθέσωμεν εἶναι ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ Βασιλέως, δηλαδή οὐχὶ οἱ κατ' ὄνομα ἀλλ' οἱ πράγματι Χριστιανοί, οἱσδήποτε καὶ ἂν ἦναι ἡ κοινωνικὴ αὐτῶν θέσις φέγγουσι ὡς φῶς ἐν τῷ κόσμῳ εἶναι, τὸ ἄλλας τῆς γῆς καὶ πρωτίστην φροντίδα ἔχουσι περὶ τῶν τοῦ οἴκου τοῦ Πατρὸς των. Ὁ ἀνήκων εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐν οὐρανοῖς εὐγενῶν εἶναι ἀνώτερος τῆς ὑλικότητος τοῦ κόσμου καὶ ἔχει, καὶ πρέπει νὰ ἔχη πάντοτε κατὰ ἡμῶν τὸ λόγιον τῶν ἀρχαίων ἀδελφῶν αὐτοῦ « εἶμαι Χριστιανὸς καὶ τοιαῦτα πράξεις δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένα εἰς ἐμέ. » Ὡ, ἂν οἱ λεγόμενοι Χριστιανοὶ ἦσαν καὶ πράγματι τοιοῦτοι, ὁποῖος παράδεισος δὲν ἔητο ἡ νῦν ἀθλία ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης ὑπαρξίς!

Μέγ. λέξ. «ἀρρηφόροι»). Τέσσαρα κοράσια ἀπὸ ἑπτὰ ἕως ἑνδεκά ἐτῶν, (Ἀρρηφόροι, Ἐρσηφόροι ἢ Ἐρρηφόροι Ἀριστ. Θυσ. 642) ἐξελέγοντο κατ' ἔτος ὑπὸ τοῦ ἀρχοντος, τοῦ ἐπονομαζομένου βασιλέως, καὶ ἐξελέγοντο ἐκ τῶν μᾶλλον διακεκριμένων οἰκογενειῶν τῶν Ἀθηνῶν. Δύο τούτων ἦσαν προωρισμένα νὰ ὑφάνωσι τὸν ἱερὸν τῆς Ἀθηνᾶς πέπλον, τὸ ὁποῖον ἤρχιζε τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ Πειανειφίνου (Σουίδ. λεξ.

χαλκιᾶ) αἱ ἄλλαι δύο ἔπρεπε νὰ φέρωσι τὰ ἱερά τῆς θεᾶς σκεύη (ἀγγεῖα). Τὰ δύο τελευταῖα κοράσια ταῦτα διέμενον ἐπὶ ἐν ὁλόκληρον ἔτος ἐν τῇ Ἀκροπόλει, εἴτε ἐντὸς τοῦ Παρθενῶνος, εἴτε εἰς συνεχόμενόν τι κτίριον (Ἀρποκράτ. ἐν λεξ. Δειπνοφόρος. Πaus. Α κζ'. 4)· καὶ ὅταν ἡ ἑορτὴ ἤρχιζεν ἡ ἱέρεια τῆς θεᾶς ἔθετον ἐπὶ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν σκεύη, τὸ ἐμπεριεχόμενον τῶν ὁποίων οὔτε ταῦτα ἐγίνωσκον οὔτε ἡ ἱέρεια.

ΣΚΙΡΟΦΟΡΙΩΝ

Ἡμ. Σελήνης	Μὴν Ἑλλ.	Μὴν ἀρχ. Ρωμαϊκός	Μὴν σημερινός.
1	Νουμηγία	40 Καλενδ. Ἰουνίου	23
2	β'. Ἰσταμένου	9	24
3	γ'.	8	25
4	δ'.	7	26
5	ε'.	6	27
6	ς.	5	28
7	ζ'.	4	29
8	η'.	3	30
9	θ'.	Πρὸ	31
10	ι'.	Καλένδ. Ἰουνίου	1
11	α'. μεσοῦντος	4 Νόνων	2
12	β'. Σκιροφόρια	3	3
13	γ'.	Πρὸ	4
14	δ'.	Νόναι Ἰουνίου	5
15	ε'.	8 ἰδῶν	6
16	ς.	7 »	7
17	ζ'.	6 »	8
18	η'.	5 »	9
19	θ'.	4 »	10
20	Ἐἰκάς	3 »	11
21	θ'. φθεινοντος	Πρὸ	12
22	η'.	Ἰδοί Ἰουνίου	13
23	ζ'.	48 Καλ. Ἰουλίου	14
24	ς.	17 «	15
25	ε'. Ἡράκλεια	16 «	16
26	δ'.	15 «	17
27	γ'.	14 «	18
28	β'.	13 «	19
29	Ἔνγη καὶ Νέα	12 «	20

ἔχοντα ταῦτα ἐπὶ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν τὰ κοράσια, κατέβαινον εἰς φυσικὸν σπήλαιον κείμενον εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἐν τοῖς κήποις Ἀφροδίτης, καὶ ἐκεῖ καταθέτοντα ἄφινον τὰ ὑπ' αὐτῶν φερόμενα σκεύη καὶ ἐλάμβανον ἄλλο τι ἀντικείμενον κεκαλυμμένον, τὸ ὁποῖον ταῖς ἦτο ἐπίσης διόλου ἄγνωστον. Μετὰ τοῦτο τὰ κοράσια ἀπελύοντο καὶ ἄλλα ἐξελέγοντο, ὅπως καταλάβωσι τὴν θέ-

σιν αὐτῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει. Τὰ κοράσια κατὰ τὴν ἑορτὴν ἐφόρουσαν λευκὰς αἰσθητὰς κεκοσμημένας μὲ χρυσὸν, αἵτινες ἀφίνοντο εἰς τὴν θεάν· διὰ τὰ κοράσια δὲ ταῦτα κατεσκευάζοντο καὶ ἰδιαιτέρου τινὸς εἶδους πλακοῦντια. Διὰ τὰ ἐξόδα τῆς ἑορτῆς ταύτης εἶχε συστηθῆ ἰδιαιτέρα τις λειτουργία, λεγομένη ἀρρηφορία. Εἰδήσεις περισσώτεραι περὶ τῆς ἑορτῆς ταύτης λείπουσι. »